

Zembla heeft aartsbisschop Eik uitgenodigd voor een interview op camera. Daarop kwam het volgende antwoord van de persvoorlichter van het bisdom.

Hartelijk dank voor uw mail met de vraag of kardinaal Eijk mee wil werken aan deze uitzending van Zembla. Namens hem kan ik u laten weten dat de kardinaal afziet van medewerking aan het programma. De Katholieke Kerk heeft waar het gaat om het onderwerp seksueel misbruik van minderjarigen een zeer terughoudend mediabeleid. Dat is, omdat de persoonlijke communicatie met slachtoffers in concrete situaties leidend is. De ervaring is dat communicatie via de (massa)media als pijnlijk kan worden ervaren door slachtoffers van seksueel misbruik. Dus, hoewel het een gelegenheid is om te vertellen over de inspanningen van de Kerk met betrekking tot erkenning en genoegdoening en hulpverlening, wordt afgezien van medewerking aan het programma.

Het bisdom heeft wel schriftelijk antwoord gegeven op de volgende vragen:

Waarom is het meldpunt gesloten?

Het Meldpunt Seksueel Misbruik RKK is sinds 1 mei 2015 gesloten voor nieuwe meldingen. De sluitingsdatum van 1 mei 2015 is vastgesteld door de voorzieningenrechter in diens vonnis van 1 oktober 2014. Op 1 mei 2015 opende een nieuw meldpunt haar deuren: het Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag RKK (<http://www.meldpuntgrensoverschrijdendgedragrkk.nl/>). Daarmee blijft de mogelijkheid bestaan om een klacht in te dienen wegens seksueel misbruik, mits dat niet verjaard is en de aangeklaagde nog in leven is. De reden dat de oude Klachtenprocedure van 2011 (met de mogelijkheid een klacht in te dienen inzake seksueel misbruik tegen overledenen en klachten betreffende seksueel misbruik dat verjaard is) is stopgezet, was de afname van het aantal klachten wegens seksueel misbruik in verjaarde zaken en tegen overleden aangeklaagden. Het instellen van een einddatum sloot ook aan bij de twee regelingen n.a.v. het rapport van de commissie-Samson. In beide regelingen nam het Kabinet een einddatum op.

Sinds 1 mei 2015 kunnen meldingen van grensoverschrijdend gedrag in de Rooms- Katholieke Kerk in Nederland worden gedaan bij het R.-K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag. Hiermee sluit de R.-K. Kerk in Nederland aan bij klachtregelingen die op allerlei terreinen binnen de Nederlandse samenleving gangbaar zijn. Indien een pastoraal werkende onder verdenking staat van strafbare feiten betreffende mishandeling of seksueel misbruik, doet de kerkrechtelijk verantwoordelijke daarvan onverwijld aangifte bij de politie.

Samenvattend: Met het instellen van een einddatum, de afbouw van het oude Meldpunt Seksueel Misbruik RKK en de inrichting van het nieuwe Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag RKK sluit de Katholieke Kerk aan bij klachtregelingen die op allerlei terreinen binnen de Nederlandse samenleving gangbaar zijn. Indien een pastoraal werkende onder verdenking staat van strafbare feiten betreffende mishandeling of seksueel misbruik, doet de kerkrechtelijk verantwoordelijke daarvan onverwijld aangifte bij de politie.

Deskundigen stellen – terugkijkend op de procedure - dat het onrechtvaardig is dat slachtoffers die in aanmerking wilden komen voor een schadevergoeding met steunbewijs en de naam van een dader moesten komen. Bent u het daarmee eens?

De Klachtenprocedure was een unieke aanpak van de Kerk: ook strafrechtelijk verjaarde zaken of klachten tegen overleden personen konden worden behandeld bij de Klachtencommissie Seksueel Misbruik RKK, terwijl dat naar Nederlands of universeel kerkelijk recht niet mogelijk is. De Klachtencommissie sprak zich niet uit over schuld en aansprakelijkheid van de aangeklaagde, maar over de aannemelijkheid van het seksueel misbruik waarover een klacht was ingediend. Het middel om de aannemelijkheid te toetsen was steunbewijs. Het ging hier om een zeer lichte bewijslast. Als de Klachtencommissie tot het oordeel was gekomen dat het aannemelijk was dat het seksueel misbruik had plaatsgevonden en de bisschop of hogere religieuze overste het desbetreffende advies van de

Klachtencommissie had overgenomen, kon de klager zich wenden tot de compensatiecommissie met het verzoek om in aanmerking te komen voor een financiële compensatie. Op basis van het desbetreffende advies van de Compensatiecommissie keerde de bisschop of hogere overste het door de Compensatiecommissie geadviseerde bedrag uit aan de klager.

Gezien de verjaring en de ouderdom van de klachten was dit steunbewijs er niet altijd. In het voorjaar van 2013 signaleerde de voorzitter van de Klachtencommissie dat de commissie in sommige gevallen een klacht niet gegrond kon verklaren door het ontbreken van steunbewijs, terwijl de Klachtencommissie er op basis van de authentieke en oprechte verklaring van de klager van overtuigd kon zijn dat er wel sprake was van seksueel misbruik. Hierop werden, nadat alle klachten waren behandeld, in een zogeheten 'Slotactie' de ongegrond verklaarde zaken nog een keer bekeken om te bezien of er toch niet een vorm van coulance mogelijk was voor deze situaties.

Het ging hierbij om ongeveer 250 klagers van wie de klachten tot 1 mei 2015 ongegrond waren verklaard. Ongeveer 150 van deze klagers hadden inmiddels via herziening, mediation of schikking alsnog erkenning en genoegdoening gekregen. Op advies van een onafhankelijke commissie boden de Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen een resterende groep van ongeveer 100 klagers van wie de klachten authentiek waren, erkenning en genoegdoening aan. Zij boden dit eveneens aan klagers die weliswaar vóór 1 mei 2015 hun klacht hadden ingediend, maar wier klacht pas vanaf die datum in behandeling is genomen. Bij de Slotactie is in totaal een bedrag van bijna een miljoen euro toegekend. De bedragen die als financiële tegemoetkoming werden aangeboden lagen tussen € 1.000 en € 17.500 (<http://www.onderzoekrk.nl/berichtgeving.html>).

Veel mensen vinden dat de procedure bij het meldpunt (de klachtencommissie en compensatiecommissie) veel te juridisch was. Bent u het daarmee eens?

Toen duidelijk werd dat slachtoffergroepen een behoefte signaleerden aan mediation, werd aanvullend op de Klachtenprocedure in 2013 bij het Meldpunt de mogelijkheid van mediation ingericht. Zo is een aanzienlijk deel van de klachten, wanneer slachtoffers daarom verzochten, in een mediationtraject behandeld. In die gevallen bleek dat de meer persoonlijke ontmoeting tussen dader en slachtoffer in mediation beter werkt dan de meer juridische setting van de Klachtencommissie. Er waren ook slachtoffers die deze meer persoonlijke benadering niet wensten. In die gevallen werd de gangbare Klachtenprocedure doorlopen. Veel klagers die de gewone klachtenprocedure van het Meldpunt doorliepen waren hier overigens zeer tevreden over. Zij waren opgelucht dat zij hun verhaal konden doen en door de Klachtencommissie zo serieus werden genomen.

Samenvattend: De Klachtencommissie sprak zich niet uit over schuld en aansprakelijkheid van de aangeklaagde, maar over de aannemelijkheid dat het seksueel misbruik heeft plaatsgevonden. Daarbij werd een zeer lichte bewijslast gehanteerd, in de vorm van steunbewijs. In sommige gevallen was er geen steunbewijs, maar was de Klachtencommissie er van overtuigd dat er wel sprake was van seksueel misbruik. In die gevallen is de Kerk overgegaan tot een vorm van coulance in de vorm van de Slotactie en is ook aan deze slachtoffers een financiële tegemoetkoming aangeboden. Slachtoffers die de Klachtenprocedure te juridisch vonden, is de meer persoonlijke mogelijkheid van een mediationtraject aangeboden.

Er is gezegd dat het voor schrijnende gevallen mogelijk blijft zich te melden. Wat zijn schrijnende gevallen?

Komen die mensen in aanmerking voor dezelfde compensatie als die tijdens de procedure gehanteerd is?

Voor ieder die zich vanaf 1 mei 2015 meldt als slachtoffer van verjaard seksueel misbruik en/of misbruik door een overleden aangeklaagde blijft hulp beschikbaar. Voor schrijnende gevallen, dat wil zeggen situaties waarin klagers niet in staat of in de gelegenheid waren om voor 1 mei 2015 een klacht

in te dienen, zal een mogelijkheid worden geboden om een klacht in te dienen (Afspraak Nagekomen Meldingen). De klager dient aan te geven welke belemmeringen van geografische, somatische en/of psychiatrische aard het tijdig indienen van de klacht onmogelijk maakten. Een onafhankelijk team van deskundigen toetst de aannemelijkheid van het niet tijdig kunnen indienen van de klacht en beoordeelt, indien dit het geval is, de klacht op basis van de authenticiteit van het leed dat het slachtoffer heeft ondergaan. Dit team adviseert voorts de betreffende bisschop of hogere overste over het toekennen van een genoegdoening. Dit advies wordt opgevolgd. Bij de genoegdoening wordt het referentiekader van de Slotactie gehanteerd.

Samenvattend: Voor ieder die zich vanaf 1 mei 2015 meldt als slachtoffer van verjaard seksueel misbruik en/of misbruik door een overleden aangeklaagde blijft hulp beschikbaar. Voor schrijvende gevallen, dat wil zeggen situaties waarin klagers niet in staat of in de gelegenheid waren om voor 1 mei 2015 een klacht in te dienen, zal een mogelijkheid worden geboden om een klacht in te dienen. Bij de genoegdoening wordt het referentiekader van de Slotactie gehanteerd.

Veel slachtoffers vertellen aan Zembla dat ze van de betreffende gezagsdrager (overste, vertegenwoordiger bisdom) meer empathie hadden verwacht en dat ze tijdens de procedure bij het meldpunt hadden willen horen dat het de betreffende gezagsdrager spijt en dat dit nooit had mogen gebeuren. Dat is niet altijd gebeurd. De kerk ging soms hard procederen, partijen kwamen tegenover elkaar te staan. Hoe kijkt u daar zelf op terug?

Met de heer Deetman erkennen en waarderen wij de moed die slachtoffers hebben gehad om hun misbruikgeschiedenis ter kennis te brengen van de Klachtencommissie. Bisschoppen en hogere oversten hebben in de afgelopen jaren een leerproces doorgemaakt. Dat jonge mensen in kerkelijke instellingen geen bescherming en liefdevolle bejegening vonden, maar seksueel zijn misbruikt heeft de bisschoppen en hogere oversten en vele anderen diep geraakt. Immers, seksueel misbruik van minderjarigen ondergraaft alles wat de kern is van het christelijk geloof en de daaruit voortvloeiende ethiek.

Slachtoffers zijn volgens deskundigen opnieuw getraumatiseerd door de harde opstelling van de kerkelijke vertegenwoordiger of de vertegenwoordiger van de orde. Hoe verklaart u die houding?

Het is nooit de bedoeling slachtoffers van seksueel misbruik te kwetsen. Als mensen die ervaring wel hebben, betreuren we dat zeer. Onderling zijn er in die zin ook gesprekken geweest tussen hogere oversten. Deze gesprekken werden georganiseerd door de KNR als onderdeel van het leerproces om het contact met slachtoffers zo goed mogelijk te laten verlopen. Toen de bisschoppen en hogere oversten plotseling werden geconfronteerd met een grote hoeveelheid klachten in 2010 hadden zij geen voorbeelden van organisaties die hierin al een weg hadden gevonden. Zij hebben op dit vlak heel veel zelf moeten ontdekken en ontwikkelen. De tussenrapporten en het eindrapport van de heer Deetman in 2011 gaven de nodige houvast om beter met klachten van seksueel misbruik op de minderjarige leeftijd om te gaan. De bisschoppen en hogere oversten hebben dit moeten leren. Ongetwijfeld zijn hierbij ook fouten gemaakt, die zij zeer betreuren. De bereidheid om te leren is echter steeds heel groot gebleken.

In plaats van wat vreselijk wat u is overkomen, werd er gezegd, u bent een fantast. Waarom ging, in sommige gevallen, de kerkelijke vertegenwoordiger of de bijbehorende advocaat zo hard tegen het slachtoffer in?

Het is nooit de bedoeling slachtoffers van seksueel misbruik te kwetsen. Als mensen die ervaring wel hebben, betreuren we dat zeer. Onderling zijn er in die zin ook gesprekken geweest tussen hogere oversten. Deze gesprekken werden georganiseerd door de KNR als onderdeel van het leerproces om het contact met slachtoffers zo goed mogelijk te laten verlopen. Toen de bisschoppen en hogere oversten plotseling werden geconfronteerd met een grote hoeveelheid klachten in 2010 hadden zij geen voorbeelden van organisaties die hierin al een weg hadden gevonden. Zij hebben op dit vlak heel veel zelf moeten ontdekken en ontwikkelen. De tussenrapporten en het eindrapport van de heer Deetman in 2011 gaven de nodige houvast om beter met klachten van seksueel misbruik op de minderjarige leeftijd om te gaan. De bisschoppen en hogere oversten hebben dit moeten leren. Ongetwijfeld zijn hierbij ook fouten gemaakt, die zij zeer betreuren. De bereidheid om te leren is echter steeds heel groot gebleken.

Samenvattend: Bisschoppen en hogere oversten hebben in de afgelopen jaren een leerproces doorgemaakt. Het is nooit de bedoeling slachtoffers van seksueel misbruik te kwetsen. Als mensen die ervaring wel hebben, betreuren we dat zeer.

Een van de slachtoffers heeft nadat haar zaak gegrond was verklaard bij de klachtencommissie, om openheid gevraagd in haar parochie. Het gaat om een slachtoffer uit Driel. Ze heeft gevraagd om een artikel over het misbruik in het parochiebladje, een informatieavond en ze wilde dat er tijdens een mis iets over zou worden voorgelezen. In eerste instantie stemde het parochiebestuur toe, maar van het Bisdom Utrecht mocht het niet. Waarom heeft het Bisdom dit tegengehouden?

Gesteld wordt dat het bisdom bang was voor een procedure van smaad door de nog levende dader, klopt dit?

Ook wordt gesteld dat het van het bisdom niet mocht omdat de gehele procedure rond de aanklacht strikt vertrouwelijk is. Klopt het dat het bisdom dit gezegd heeft?

Waarom geen openheid van zaken gegeven? Stelt u hiermee opnieuw de positie van de dader boven die van het slachtoffer?

Zie hiervoor de verklaring van 23 april 2014 door het Bestuur stichting Beheer en Toezicht Inzake Seksueel Misbruik in de R.K.- Kerk

(<https://www.meldpuntmisbruikrkk.nl/S/Documents/Vertrouwelijkheid%20noodzaak%2023-4-14.pdf>):

De Klachtenprocedure garandeerde anonimiteit en vertrouwelijkheid in het hele proces van melding van een klacht, de behandeling en het uiteindelijke advies. Die garantie gold niet alleen voor slachtoffers maar ook ten aanzien van aangeklaagden van seksueel misbruik voor, tijdens en na afloop van de klachtbehandeling. Uit oogpunt van transparantie werden wel alle adviezen anoniem geplaatst op de website van het Meldpunt Seksueel Misbruik RKK.

De vertrouwelijkheid was vanwege een aantal redenen noodzakelijk:

- Vertrouwelijkheid is drempelverlagend voor slachtoffers, aangeklaagden en kerkelijk gezagsdragers
- Bij de klachtbehandeling staat aannemelijkheid van het misbruik voorop
- De aangeklaagden zijn in de meeste gevallen overleden en kunnen zich niet meer verweren

Erkenning en genoegdoening stonden voorop bij de klachtenbehandeling. Het is voor slachtoffers vaak uiterst moeilijk en confronterend hun verhaal, na zolang zwijgen, te doen. Daarnaast is het voor aangeklaagden en kerkelijk gezagsdragers makkelijker om tot erkenning van het misbruik over te gaan. Zowel de slachtoffers als de aangeklaagden kunnen het zeer belastend vinden als een en ander naar buiten zou worden gebracht. Bij de klachtbehandeling staat aannemelijkheid voorop. De klachtenprocedure was vooral bedoeld om te komen tot erkenning van wat iemand is overkomen en

als genoegdoening voor het slachtoffer; het ging niet om de openlijke aanklacht van of straf voor een aangeklaagde.

Samenvattend: De Klachtenprocedure garandeerde anonimiteit en vertrouwelijkheid in het hele proces van melding van een klacht, de behandeling en het uiteindelijke advies. Die garantie gold voor slachtoffers en ook voor aangeklaagden van seksueel misbruik. De vertrouwelijkheid was drempelverlagend, bij de klachtbehandeling stond aannemelijkheid van het misbruik voorop, en de aangeklaagden waren in de meeste gevallen overleden en konden zich niet meer verweren.

Wat is het totaal aan kosten dat de katholieke kerk, incl de congregaties, sinds 2010 heeft gehad aan onderzoek en afwikkeling van hele seksueel misbruikdossier van minderjarigen? Tot nu toe horen wij dat het bedrag tussen de 35 en 40 miljoen ligt. Klopt dit?

Op hoofdlijn kan ik uw raming bevestigen. Het totaal aan kosten dat de Katholieke Kerk heeft gemaakt inzake hulp, erkenning en genoegdoening na seksueel misbruik van minderjarigen door medewerkers van de Kerk kan worden vastgesteld nadat alle zaken door de Stichting Beheer en Toezicht (Meldpunt Seksueel Misbruik RKK) zijn afgerond. De verwachting is dat de totale kosten eind 2017 opgemaakt kunnen worden.